A Trans-Szibéria gázvezeték 1983-as robbanása

A történet lassan a múlt homályába vész, és ráadásul a hidegháború kellős közepén történt – hogy mindez így, ahogy leírom megtörtént-e vagy sem, máig rejtély, és valószínű, hogy az is marad.

A nyolcvanas években a Szovjetunió megkezdte feltárni a szibériai olaj és gázmezőket. Az itt kitermelt gázt és olajat jelentős részben nyugati exportra szánták, de a főleg haditermelésre kiélezett ipar nem boldogult az olajvezetékekkel. Ennek az ágazatnak a világvezető technológiájával az USA rendelkezett, de ők érthető módon nem kívántak hozzájárulni az ellenségük anyagi jólétéhez, ezért a teljes technológiát embargó alatt tartották.

Az **Urengoj–Pomari–Uzsgorod gázvezeték** (*Газопровод Уренгой – Помары – Ужгород*), más néven Nyugat-Szibériai- vagy **Trans-Szibéria gázvezeték** a mai Oroszország egyik legfontosabb vezetéke, mely részben ukrán felügyelet alatt áll.

A vezeték eredetileg a jamburg-i gázmezőket kötötte össze Közép- és Nyugat-Európa országaival, többek között hazánkkal. Jelenleg **Urengoj** a vezeték kiinduló állomása.

(Csak érintőlegesen kötődik a bejegyzéshez, de Urengoj már egyszer felbukkant egy korábbi, a Sztálin elfeledett vasútjáról szóló bejegyzésben a blogon.)

A gázvezetéket 1978-ban kezdték el tervezni, 1981-ben egy német bank-konzorcium szedte össze rá a kezdő 3,4 milliárd DM-et. A vezeték építése 1982-1984 között zajlott, teljes hossza 4.500 km, több, mint 600 folyót keresztez (többek között az Obot, Volgát, Dont és Dnyepert) és a Kárpátokon is átkel. Átmérője 1.420 mm, évente nagyjából 32 milliárd m^3 gázt továbbít 42 szivattyúállomása segítségével.

Építése során komoly politikai kereszttűzbe került, mert míg Németország támogatta megépítését, és az ezen érkező gázból tervezte kielégíteni szükségleteit, az amerikaiak, meg az ő – ez ügyben – legkomolyabb szövetségesük, Franciaország ellenezte a vezetéket.

Nézeteik szerint a Szovjetunió (és főleg annak kommunista vezetése) túl nagy támogatást kap(ott) a finanszírozáson és a gázvásárlásokon keresztül. Számításaik szerint évente 8 milliárd dollár támogatáshoz jutottak a szovjet számítógép- és műhold kutatási programok a vezeték révén. Mindenesetre az USA a gázvezetékkel kapcsolatos technológiákra embargót vezetett be és tartott fenn.

1983. december 15-én, még átadása előtt robbanás rázta meg a vezetéket. A detonációban a Tobolsk-hoz közeli urengoj-i szivattyúállomás megsemmisült. A hivatalos beszámolók szerint (példáula Wikipédia is ezt a verziót "hozza") **a baleset nem volt jelentős**.

A **Moskow Times** egy KGB veteránnal folytatott beszélgetésből (2004. március 18.: Anatoly Medetsky, KGB Veteran Denies CIA Caused '82 Blast) azt szűrte le, hogy a kár nem volt jelentős, a robbanás következményeinek helyreállítása egy nap alatt megtörtént és személyi sérülés se történt. A detonációt is a silány minőségű munka mintsem szabotázs okozta.

„Amit az amerikaiak írtak, az szemét” – állította Vaszilij Pcselintyev, aki a tyumen-i régió KGB főnöke volt a baleset időszakában. *„A vezeték sérülésére vizsgálóbizottságot állítottak fel”* – folytatta beszámolóját a volt KGB főnök – *„és két hiányosságot állapítottak meg: Egyrészt az építők a vezetékből kispórolták azokat az íveket, amik a hőtágulás hatásait tompították volna fel a jelentős hőingadozású környezetben. Másrészt a vezeték talajhoz való rögzítése nem volt megfelelő. A megsérült vezeték a cseljabinszk-i tárolóba szállította a gázt Urengoi felől, így ez az esemény a Nyugat-Európába irányuló szállításokat közvetlenül nem befolyásolta.”*

Itt azért álljunk meg egy röpke pillanatra, és morzsoljunk el egy érzelmes könnycseppet az akkori szovjet média szavahihetősége felett – és emlékezzünk meg arról, hogy például a csernobili nukleáris katasztrófáról is csak egy hét elteltével sikerült tájékoztatniuk a világot, azt is csak nyugati nyomásra..

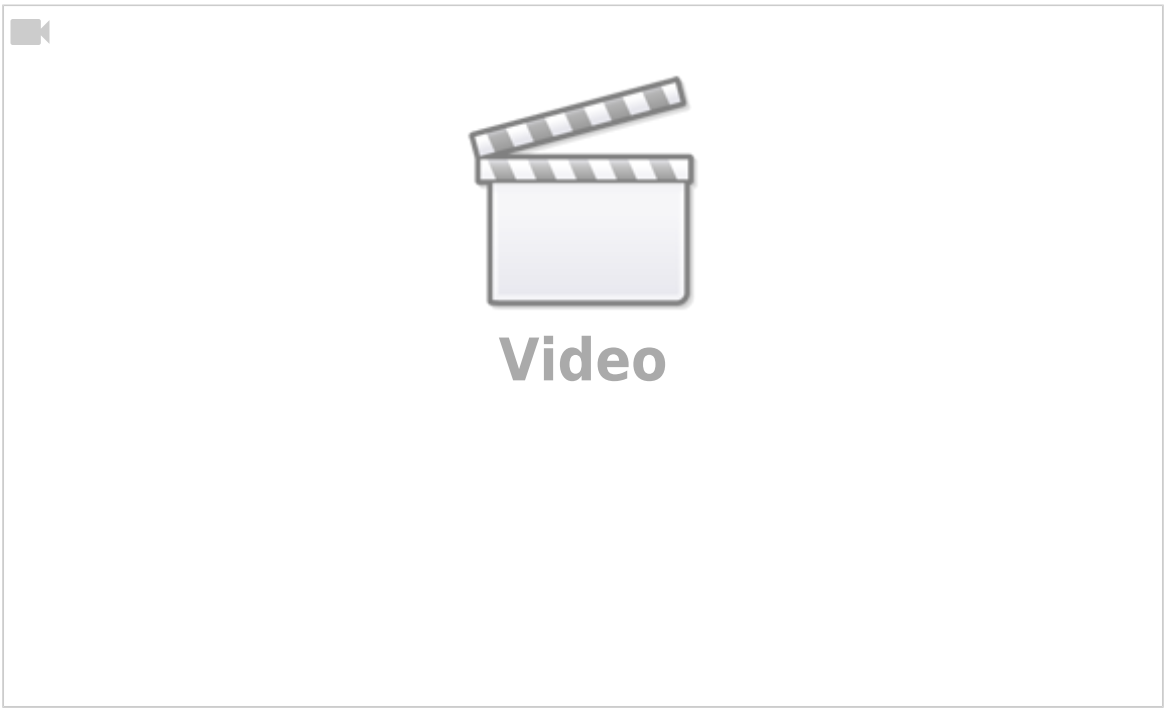
Farewell – akta

1981-ben Mitterand francia elnök személyesen tájékoztatta az Egyesült Államok elnökét, Ronald Reagan-t arról, hogy a francia titkos szolgálat, a **DST** egy átállt (vagy kettős ügynök) **KGB-s tiszttől, Vlagyimir Vetrov-tól** igen érdekes értesüléseket szerzett.

Vlagyimir Vetrov kódneve **Farewell** (búcsú) volt, és **Line X** tisztként Franciaországban állomásozott a 60’-as évektől. A Line X-et a **KGB Operatív és Technológiai Igazgatósága** („Directorate T”) tartotta fenn, célja – talán nem meglepő módon – a nyugati fejlesztések (mikrochip-, radar- és ipari technológiák) minden áron való megszerzése volt. Az átállt tiszt által átadott dokumentumok (kb. 4000 ügyirat) mintegy kétszázötven Line X ügynök nevét tartalmazták.

A sok fejlesztőmérnök és ügyintéző között még egy szovjet űrhajós is szerepelt a listán (ő az *Apollo-Soyuz* programban és közös repülésben vett részt). Az ügyiratokon keresztül az elhárítók bepillanthattak a szovjet kémek munkamódszereibe is. Például a *Boeing* gyártócsarnokába ragasztós talpú cipővel mentek látogatóba az elvtársak, mert igencsak érdekelte őket az ott alkalmazott fémnitrátok összetétele.

A Farewell-sztori természetesen megfilmesítésre került Emir Kusturica, Guillaume Canet és Alexandra

Maria Lara szereplésével 2009-ben

Gus bevásárlólistája

Reagen a listát a CIA akkori igazgatójának, **William J. Casey**-nek passzolta át. Ő persze a régi bevált reflexek alapján koncepciós perek, kiutasítások és bebörtönzések útján látta az ügy megoldását, de egy, **Gus Weiss**-sal történt telefonbeszélgetés nyomán megváltoztatta véleményét.

Weiss akkor a **Nemzetbiztonsági Tanács**nál (National Security Council) tevékenykedett, állítólag a következőkkel válaszolt a felvetésre: – Miért nem segít az elvtársaknak bevásárolni? Most, hogy tudja, mi szerepel a bevásárlólistájukon, segítsen nekik ezeket a dolgokat beszerezni.

Nyilván az akció legfőbb célja a szovjetek dezinformációkkal való bőséges ellátása volt, melyet az idő utólag visszaigazolt. Valószínűleg nem volt olyan csillogó-villogó hidegháborús program (rakéták ide, röntgenfegyverek oda), mely annyira hatékonyan működött volna és annyi kárt okozott volna a Szovjetuniónak, mint Weiss „félrevezetős" találmánya.

Mivel a CIA ismerte a KGB *„kívánságlistá"*-ját, ráadásul azt is tudta, hogy kikkel kell megetetni a hamisított dokumentációkat, így egy igazán ütős lehetőség felbukkanása csak idő kérdése volt – addig is szállították a KGB partnereknek az átszerkesztett dokumentációkat, melyeket azok szorgosan továbbítottak a Szovjetunióba, gondosan hozzájárulva az amúgy is silány technikai színvonal hanyatlásához.

Az első igazán káros trójai

A Trans-Szibéria gázvezeték építésének a terve jelentősen felborzolta Washingtonban is a kedélyeket, a válaszlépésként meghozott gázvezetékkel kapcsolatos technológiai embargó pedig a Szovjetunióban (na meg kicsit a németeknél is) levitte a biztosítékot.

A gázvezetékkel kapcsolatos technológiai „megrendeléseket" a KGB vette kezelésbe, és fel is pakolta a **Line X** *„bevásárló-listá"*-ra. Az olajvezeték technológia bár az USA-ban embargós volt, ez viszont nem állt az északi szomszédra, Kanadára.

Az egyik – ezzel megbízott amerikai cég – *„exportálta"* a gyártástechnológiát egy kanadai cégnek, akik aztán (persze vélhetően nem teljesen legálisan) le is gyártották a teljes technológiai rendszert a szovjeteknek. Talán nem meglepő, a történetnek ezen a pontján eltűntek a konkrétumok, az, hogy mely cégek vettek részt ebben az ügyletben, sehonnan nem derül ki, úgy, mint az ügylet részletei

sem.

A felügyeleti szoftver egy trójai modullal volt *„kibővítve”*, melyet a CIA által megbízott programozók írtak. A trójai feladata az volt, hogy időzítve a szivattyúk és szelepek szabályozásának változtatásával olyan magas nyomást idézzen elő a vezetéken, melyet sem a varratok, sem a berendezések nem tudnak majd elviselni.

Az eredmény a valaha bekövetkezett legmonumentálisabb nem nukleáris robbanás volt, amit még a világűrből is észlelni lehetett. A **NORAD** felügyeleti rendszere először egy nukleáris robbanást vélelmezett, de mert az – ezeket jelző – elektromágneses impulzus elmaradt, riasztást sem adtak ki.

Az amerikai becslések szerint a detonáció nagyjából három kilotonnás volt, ez nagyjából a hiroshimai atombomba negyedének felelt meg.

Végjáték

Vetrov – mint szinte minden kommunista tiszt – az alkoholizmus rögös útját járta, mely az ő esetében egy jó adag teljesen indokolt paranoiával is kiegészült. 1982-ben egy autóbalesete után – azt gondolva, hogy lelepleződött – lelőtt egy szerinte gyanúsan viselkedő embert. Börtönbe került, ahol sikeresen le is leplezte magát, így – francia értesülések szerint – **1985-ben kivégezték**.

A nagy finálé az USA-ban 1984-85-ben következett, amikor az amerikaiak gyakorlatilag teljes egészében felszámolták a Farewell – aktákból megismert teljes Line X hálózatot.

A **cyberwar**-nak hogy ez lett volna az első csatája, vagy sem, máig megoszlanak a vélemények. Ami biztos, hogy maga a háború még csak akkor kezdett kibontakozni. Ennek a háborúnak egy jó pár évtizeddel későbbi jelentős csatája az Izrael által az iráni atomprogram ellen szervezett Stuxnet akció volt.

Great bugs

Egy számomra *„kedves”* és közelálló témát szeretnék egy blogsorozat formájában körbejárni, ami ezzel a bon mot-tal foglalható össze:

A program utasításaid és nem szándékaid szerint működik.

„Programs do what you tell them to do, not what you want them to do.”

Mivel a munkám egy jelentős része az ipari (PLC) szoftverfejlesztésről szól, ezért jól ismerem belülről a témát, én (illetve ugye a programom) is produkált már meglehetősen hajmeresztő hibákat; mondjuk a fél hamburgi kikötő áramtalanítása egy mozdulattal (meg egy benézett földeléskábellel).

A sorozat várható és már megírt bejegyzései:

- Therac-25: A hibaüzenet, amit senki nem értett
- Patriot rakéta: Hogyan ölt meg 28 embert egy tizedesvessző?
- Ariane-5: A 370 millió dolláros „copy-paste”.
- Boeing 737 MAX / MCAS: Amikor a pénzügyesek helyettesítik a mérnököket
- A B-2 Spirit és a pára: Miért nem bírja az esőt a világ legdrágább gépe?
- Mars Climate Orbiter: Akkor most mérföld vagy kilométer?
- Deepwater Horizon 2010: Amikor a „téves riasztások” igazzá válnak
- Intelsat-708: Tech-transzfer és katasztrófa
- A Davis-Besse atomerőmű esete a vírussal
- A Trans-Szibéria gázvezeték 1983-as robbanása - Az első igazán káros trójai kód
- A Stuxnet sztori - Mindössze egy berendezésre írt vírus

2026/05/05 20:02

Ajánló

Hasonló jellegű bejegyzéseket a **cyberwar** tag alatt talál:

• A Davis-Besse atomerőmű esete a vírussal	2026/06/26 22:42
• A Stuxnet sztori	2026/06/26 22:43
• A Supermicro történet	2026/06/26 22:43
• A Trans-Szibéria gázvezeték 1983-as robbanása	2026/06/26 22:43
• A Világ valódi csodái	2026/06/26 22:45
• Krétával és palatáblával a zsarolóvírus ellen	2026/06/26 22:45
• Xiongmai sztori	2026/06/26 22:46

Ez egy elfeledett sarka a netnek, örülök, hogy sikerült elvetődnöd ide!

Továbbra is keresek megjelenési lehetőséget az írásaim számára. Ha esetleg van ötleted, oszd meg velem! Elérhetőségeim az Impresszumban találhatók.

A passport.blog jelenlegi egyetlen megjelenési lehetősége a Facebook. Ha értesülni szeretnél az új bejegyzésekről, kövesd a Bolyongó Facebook oldalt.

Ha szeretnéd a bejegyzést kinyomtatni, vagy önálló formában menteni, ennek a legegyszerűbb módja a PDF formába konvertálás. Ezt a jobb oldali, fentről negyedik (Adobe) ikonnal teheted meg.

Eddigi bejegyzések a bolyongó.hu-n

Az összes bejegyzés ABC-be rendezett indexe itt található. A blog helyekhez köthető bejegyzései a google.maps térképen is megtalálhatók: A világ valódi csodái. A mostanában a blogon megjelent írások a főoldalon jelennek meg.

2026/05/28 18:05

Források

damninteresting.com: THE FAREWELL DOSSIER
welivesecurity.com: From sci-fi to Stuxnet: exploding gas pipelines and the Farewell Dossier
Wikipedia: Urengoy–Pomary–Uzhgorod pipeline
Telegraph: CIA plot led to huge blast in Siberian gas pipeline

2016, történelem, tech, 1983, robbanás, gázvezeték, trójai, érdekes történet, hidegháború, cyberwar, USA, CIA, KGB, Szovjetunió, line x, robbanás, szoftver, Trans Szibéria, Urengoj, Pomari, Uzsgorod, Anatoly Medetsky, Farewell akta, DST, Vlagyimir Vetrov, Gus Weiss, NSC, bevásárlólista, NORAD, Boeing, baleset, ne lopj

Bejegyzésmegtekintések száma: 180

From:
https://mail.bolyongo.hu/ - **bolyongó**

Permanent link:
https://mail.bolyongo.hu/doku.php?id=passport:a_trans-sziberia_gazvezetek_1983-as_robbanasa

Last update: **2026/08/02 14:09**